'ארבע חרויות'

נקראה ע"ש ארבעת עקרונות החירות אשר נוסחו ע"י נשיא ארה"ב רוזוולט ב-1941: חירות הדיבור, חירות האמונה הדתית, חירות ממחסור וחירות מפחד.

מדובר באותה אוניה (שם מקורי FEDE) שהפליגה במאי 1946 תחת השם 'דב הוז'. הפעם, בשמה החדש, יצאה לדרך ב – 23 באוגוסט 1946 ממעגן בוקה די מגרה (איטליה) ועל סיפונה 1024 ניצולי שואה.

האוניה הגיעה בתנאי הפלגה קשים למרחק של 30 מייל מחוף תל אביב, שם נתגלתה ע"י הבריטים. המשתלטים על האנייה נתקלו בהתנגדות אלימה במיוחד של המעפילים. הייתה זאת הפעם הראשונה שמעפילים גילו התנגדות אלימה לניסיון השתלטות בריטי בלב ים. הספינה נגררה לחיפה והמעפילים גורשו לקפריסין.

מפרט טכני

שם במקור	Fede
שם צופן	
שנת בניה	1946
סוג כלי השייט	ספינת נוסעים
תפוסה	650 טון
הנעה	דיזל
מהירות	10-12קשר

רכש והכנה

הרוכש	המוסד באיטליה בראשות יהודה ארזי רכש את הספינה עבור אשת "קש" איטלקייה, מבעליה האחים סירה, איטלקים בעלי מספנה ובוני ספינות. הקנייה הייתה באמצעות מוסו- סוכן ומתווך ספינות, איטלקי מראשי הרפובליקנים.
מקום הרכישה	מספנה בנמל אונליה באיטליה לחוף הים הליגורי, סמוך לגבול הצרפתי.
נתיב שייט לנמל ההכנה	הספינה הפליגה במחצית מאי 1946 מחיפה לאיטליה.
גילוי בריטי בשלב זה	הספינה הייתה ידועה לבריטים לאחר הפלגתה בשמה א/מ 'דב הוז.'
צוות ההכנה	פועלים מקומיים וקבוצת עולים מהכשרת 'השומר הצעיר', שהיו מאוחר יותר הגרעין שהקים את קיבוץ זיקים.
ארגון הספינה להעפלה	נשמרה התשתית מהפלגתה הקודמת. נוספו ארבע סירות הצלה מעץ ל- 12 איש כל אחת.

צוות ומלווים

מפקד הספינה	פבי גבר – פלי"ם
מלווים נוספים	פטר הופמן – פלי"ם, הדריך מעפילים בהפעלת מכונות הספינה.
גדעוני	אלי זוהר ('שמשון')
מכשירי קשר	מתוצרת בית.
רב חובל	איטלקי
צוות	איטלקי

העלאת מעפילים

נמל / אזור העמסה	מפרץ דרומית לבוקה די מגרה (Bocca di Magre)
יחס השלטונות	השלטונות לא ידעו כלל על הפעולות סביב הספינה.
מספר מעפילים	1024
מוצא ושיוך תנועתי	דרור, השומר הצעיר, בית"ר, מזרחי, אגודת ישראל, דרור-קדימה, הנוער הציוני, גורדוניה. סך הכל כמחצית ממספר המעפילים .יתרם כלל קבוצות צעירים מסלוניקי ויהודים ממוצא פולני בעיקר. הרוב צעירים עד גיל 30.
מחנה המעפילים	בוקה דה-מגרה.
דרך הגעה לאזור ההעלאה	באסדות לאורך נהר מגרה עד לספינה, שעגנה בשפך הנהר.
ההעלאה	המעפילים הועברו מהחוף לספינה בסירות מנוע.
ארגון הספינה	קבוצת היוונים הייתה אחראית לחלוקת המים, מגורדוניה- למזון, השומר הצעיר- להתקנת המיטות. הייתה קבוצה שאחראית לניקיון. לאחר שהחלו אי-סדרים בגלל השתלטות "בעלי זרוע" מונה צוות מנציגי דרור, השומר הצעיר, בית"ר, מזרחי, אגודת ישראל, דרור קדימה, הנוער הציוני, גורדוניה ,אשר הוסמך להתערב בניהול הספינה.

ההפלגה

תאריך ושעה	ה- 23 באוגוסט 1946, שעה 0300. הספינה חמקה במהירות מן הנמל ומנקודת ההעלאה, מבלי ידיעת השלטונות ומבלי שתסתיים עבודת ההכנה של המיטות עבור המעפילים. הים היה רוגש.
נתיב ההפלגה	נתיב ההפלגה: מיצר מסינה, כריתים, משם לכיוון אלכסנדריה ובמרחק של כ-50 מייל מחוף מצריים, פנתה מזרחה לחופי הארץ.
אירועים בדרך	מכיוון שלא הספיקו להכין את האונייה לקליטת מספר כה רב של עולים, היה צורך להמשיך כך במהלך ההפלגה. בלילה האחרון קרבה האונייה לחופי הארץ בדרום, אולם מן הארץ נשלחה הוראה לשנות נתיב ולהפליג לחוף שפיים.

עימות עם הבריטים

גילוי וליווי בריטי	**ב- 2 בספטמבר בשעות הצהרים התגלתה האונייה לראשונה ע"י מטוס בריטי שהמשיך לחוג מעליהם. האונייה הייתה אז במרחק של כ- 20 מייל מתל-אביב.**
הכנות לעימות והוראות	**במהלך ההפלגה תורגלו המעפילים בירידה מהירה לבטן האונייה במקרה של גילוייה ע"י הבריטים. כן נערכו תרגילי תפיסת עמדות להתנגדות בפני השתלטות על האונייה. קבוצת גורדוניה הייתה תחת פיקודו הישיר של פבי גבר, והייתה אחראית לגשר. קבוצת השומר הצעיר הייתה תחת פיקודו של אלי זוהר ומוקמה בחלק הקדמי של האונייה. פטר הופמן היה אחראי לחלק המרכזי. הוכנו קופסאות שימורים לשם זריקתם על הבריטים, וכן הוסלק מטען חומר נפץ לשם פיצוץ האונייה בחיפה לאחר פינוייה.**
העימות ותוצאותיו	**מיד לאחר גילוי, נתן מפקד האונייה הוראה לשוט במהירות לכיוון תל-אביב. מכיוון צפון הגיעו שלוש משחתות בריטיות וחסמו את נתיב ההפלגה במרחק 2-3 מייל מהחוף. משחתת אחת התנגשה בירכתי האונייה והרסה את מערכת ההיגוי. נורו יריות באוויר והותזו סילוני מים. המעפילים החלו להשליך קופסאות שימורים לעבר הנחתים הבריטים. קבוצת הנחתים הראשונה שעלתה לסיפון נתקלה בהתנגדות עזה. המעפילים הצליחו לגבור עליהם, לפרקם מנשקם ולהשליכו לים. קבוצה נוספת של נחתים הצליחה לקשור את האונייה למשחתת. העימות ארך שלוש וחצי שעות. 90 נחתים בריטים משתי משחתות, צ'יוולרס (Chivalrous) ו- צ'ילדרס (Childers) הצליחו להשתלט על האונייה.**
תקשורת לארץ בעימות	**בעת העימות לא פעל הקשר, והמכשיר הושלך לים.**

חילוץ מלווים

הוראות והכנות לחילוץ	**על פי הוראות מהמטה באיטליה, היה על המלווים להתערב בין העולים ולהגיע עימם לקפריסין במקרה וייתפסו. הורו להם להבריח דלק למחנה בקפריסין כדי שישמש לשרפת המחנה. ואכן שלושת המלווים הארץ-ישראלים מילאו מימיות בדלק. השריפה לא מומשה בסופו של דבר בגלל התנגדות מן הארץ.**
החילוץ	**המלווים הצליחו להגיע עם המעפילים לקפריסין.**

תוצאות

לאן הגיעו המעפילים	**ל'מחנה 55' ליד פמגוסטה.**